

Modernisering av köttkontrollen

Redovisning av åtgärder för att modernisera och effektivisera den offentliga kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Bakgrund	5
2.1	Uppdraget	5
2.2	Omfattning av genomförd utredning	6
3	Genomförande	6
4	Analys av nuläget	8
4.1	Slakterinäringen, kontrollen och dess finansiering	8
4.2	Finansiell analys	8
4.2.1	Intäkter och kostnader 2017	8
4.2.2	Kostnadsutveckling de senaste fem åren	11
4.3	Analys av organisation och arbetsmetoder	13
4.3.1	Organisation för kontroll vid slakterier och VHA	13
4.3.2	Arbetsmetoder vid kontroll	15
4.3.3	Registrering av fyndkoder i samband med besiktning efter slakt	16
4.4	Digitala stödsystem för kontrollen	17
4.5	Kostnadsdrivande faktorer	18
4.5.1	Bristande styrning mot mål om kostnader, kvalitet och effekt	18
4.5.2	Organisationen av kontrollen vid slakterier och VHA	18
4.5.3	Svaga incitament för att hålla kostnaderna nere	19
4.5.4	Personalomsättning och rekrytering	20
4.6	Bemötande och kommunikation	21
4.7	Ny kontrollförordning	22
4.8	Regler som möjliggör nya metoder och tekniska hjälpmedel	23
5	Mål för moderniseringsarbetet	24
6	Åtgärder för att nå mål om kontrollens kostnader	25
6.1	Förbättra styrningen av kontrollen	25

6.2	Organisera kontrollen för bättre kostnadseffektivitet	25
6.3	Öka incitamenten för att hålla kostnaderna nere	26
6.3.1	Ta fram föreskrifter om planering av slakt	26
6.3.2	Ta fram ny riskklassningsmodell för slakterier och VHA	26
6.4	Se över arbetsmetoder för kontroll	27
6.5	Utveckla samarbetet om de veterinära resurserna	28
6.6	Implementera lösning för att ta hem data från fyndregistrering	28
6.7	Utbilda officiella assistenter	29
7	Åtgärder för stärkt kommunikation som underlättar för företagen	30
8	Åtgärder för ökad förmåga att modernisera kontrollen	31
8.1	Ta initiativ till ett nordiskt forum för dialog om moderniseringsfrågor	31
8.2	Innovationsprojekt, kontroll på distans	31
8.3	Innovationsprojekt, bilddiagnostik inom kontrollen	32
9	Utvärdera effekterna av åtgärder	33
9.1	Genom effektutvärderingen fångas en förändring	33
9.2	Indikatorer speglar situationen före och efter	34
9.3	Verksamhetslogiken beskriver hur ”det hänger ihop”	34
9.4	Utvärdering för att bedöma måluppfyllelse	34
9.5	Fortsätta arbetet med en utvärderingsplan	35

1 Sammanfattning

Livsmedelsverket redovisar i denna rapport de åtgärder som är planerade för perioden 2018 – 2020 och som ska effektivisera och modernisera den offentliga kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar (VHA), fortsättningsvis benämnd kontrollen.

De planerade åtgärderna ska på lång sikt medföra att kontrollen bidrar till uppfyllelse av livsmedelsstrategins övergripande mål om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar. Detta ska ske genom att kostnaderna för den offentliga kontrollen hålls nere, genom en god kommunikation mellan myndigheten och företagen samt genom att påverka regler och villkor för slakterinäringen så att konkurrenskraften för företagen stärks.

Livsmedelsverkets har satt upp tre mål för moderniseringsarbetet som ska nås år 2021:

- Livsmedelsverkets kostnader för kontroll vid slakterier och VHA har minskat.
- Kommunikationen med företagen har stärkts och underlättar för företagen att följa regler.
- Förmågan att driva frågor om modernisering av kontroll på EU nivå har ökat.

Livsmedelsverket planerar att vidta följande åtgärder för att minska kostnaderna för den offentliga kontrollen till år 2021 och för att långsiktigt kunna hålla nere kostnaderna:

- Förbättra styrningen av kontrollen.
- Organisera kontrollen för bättre kostnadseffektivitet.
- Öka incitamenten för att hålla kostnaderna nere genom att införa föreskrifter om planering av slakt samt modell för riskklassning av slakterier.
- Se över arbetsmetoderna för kontroll vid slakterier och VHA.
- Utveckla samarbetet med Jordbruksverket om de veterinära resurserna.
- Implementera en lösning för att ”ta hem” data från fyndregistreringen.

Livsmedelsstrategin anger att gott informationsutbyte och en god kommunikation bör främjas för att skapa ett förtroendefullt klimat mellan kontrollmyndigheter och de som är föremål för kontrollen. En god kommunikation och användarvänliga branschriktlinjer underlättar för företagen att bedriva verksamheten enligt gällande regler. Livsmedelsverket planerar därför att kartlägga hur kommunikationen fungerar idag och skapa enkla, tydliga och effektiva kommunikationsvägar mellan företagen och Livsmedelsverket t.ex. när det gäller hur klagomål från företagen ska hanteras. Nuvarande handläggningsrutiner för bedömning av branschriktlinjer om slakt och vilthantering ska ses över för att förenkla och göra processen snabbare.

Livsmedelsverket planerar även att vidta aktiviteter för att förbättra verkets bemötande och kommunikation med de aktuella företagen.

Livsmedelsverket planerar att vidta åtgärder för att öka Sveriges förmåga när det gäller att påverka utvecklingen av regelverket och god praxis för offentlig kontroll vid slakterier och VHA både nationellt och inom EU. Den ökade förmågan ska skapas genom att bilda ett nordiskt forum för dialog om moderniseringsfrågor samt genom att ta fram vetenskapliga underlag som kan användas för att driva utvecklingsarbetet.

En utvärdering kommer att genomföras år 2021 för att svara på frågan om de vidtagna åtgärderna har bidragit till att uppsatta effektmål har uppfyllts. En detaljerad plan för effektutvärdering kommer att utarbetas och redovisas för regeringen i december 2018. Planen kommer att specificera hur respektive åtgärd ska följas upp och utvärderas.

Det förväntade resultatet när det gäller att minska Livsmedelsverkets kostnader för kontrollen är i hög grad beroende av hur de nya reglerna för köttkontroll kommer att utformas samt vilken incitamentsstruktur som kommer att finnas när kontrollförordningen träder i kraft i december 2019. Det behöver finnas incitament för att företagen ska välja att utföra sådana kontrolluppgifter som kan delegeras till slakteripersonal och eller för att vidta andra åtgärder som underlättar för kontrollen och håller kostnaderna nere. En utveckling där Livsmedelsverket tar tillbaka uppgifter som idag är delegerade till företagen skulle innebära stora kostnadsökningar för kontrollen. Resultatet kommer också vara beroende av de åtgärder som vidtas med anledning den översyn som ska göras av de s.k. provtagningsprogram som Livsmedelsverket genomför och som berör slakterier och VHA.

2 Bakgrund

2.1 Uppdraget

I regleringsbrevet för 2018 ger regeringen Livsmedelsverket i uppdrag att senast den 15 juni 2018 redovisa hur myndigheten under perioden 2018–2020 planerar att effektivisera och modernisera den offentliga kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar. I uppdraget ingår även att redovisa hur myndigheten planerar att utvärdera effekterna av föreslagna åtgärder. Regeringen ger uppdraget för att säkerställa långsiktiga och konkurrenskraftiga villkor för slakterinäringen.

Regeringen ser att initiativ som att tillämpa innovativa och digitala lösningar eller skapa incitament för en effektiv kontroll kan vara åtgärder som håller kostnaderna nere.

2.2 Omfattning av genomförd utredning

Livsmedelsverket har genomfört en utredning som har omfattat den offentliga kontroll som Livsmedelsverket bedriver vid slakterier och VHA samt de stödjande funktioner som är kopplade till denna kontroll. I utredningen har kontrollens organisation, arbetsmetoder och hjälpmedel studerats för att identifiera lämpliga åtgärder som kan göra verksamheten mer kostnadseffektiv och mer modern. Med modern i detta sammanhang avses en kontroll som utnyttjar de möjligheter som ges med nyvunnen kunskap och digitala lösningar. Avsikten har varit att identifiera åtgärder som i förlängningen leder till att den offentliga kontrollen bidrar till det övergripande målet i den svenska livsmedelsstrategin avseende långsiktiga och konkurrenskraftiga villkor för slakterinäringen.

3 Genomförande

Utredningen har genomförts i projektform. Utöver projektorganisationen har flera medarbetare vid Livsmedelsverket bidragit med information och kunskap i arbetet.

Jordbruksverket, SLU (Sveriges lantbruksuniversitet) samt SVA (Statens veterinärmedicinska anstalt) har medverkat i arbetet att ta fram målbilden för en ny kontroll.

Berörda branschorganisationer har getts möjlighet att lämna synpunkter på och bidra till de förslag som projektgruppen tagit fram om nulägesanalys, målbild för kontrollen och åtgärder som ska vidtas.

I Tabell 1 redovisas de viktigaste aktiviteterna som genomförts. Möten vid Livsmedelsverket i den interna beredningsprocessen för uppdraget, inom projektorganisationen eller möten för att informera om det pågående arbetet har inte tagits upp i listan.

Tabell 1. Redovisning av aktiviteter i förstudie

Aktiviteter	Datum	Beskrivning
Definiera uppdraget	2017-12-01	Möte med branscher om förväntat uppdrag
	2018-01-26	Möte Näringsdepartementet om uppdraget
Analysera nuläge	2018-01-16	Enkät självskattning processgrupper vid Område livmedelskontroll (LK)
	2018-01-19	Enkät självskattning centrala avdelningar vid LK
	2018-02-06	Workshop med LK:s regionala avdelningar om nuläge
	2018-02-08	Workshop med LK:s centrala avdelningar om nuläge
	2018-02-14	Möte med branscher om nulägesanalys
	2018-03-13	Möte med branscher om nulägesanalys
Ta fram målbild för ny kontroll	2018-02-19	Studiebesök Evira, Finland
	2018-03-01	Workshop med Jordbruksverket, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) om målbild för ny kontroll
	2018-03-06	Studiebesök Köttkontrollen, Födevarestyrelsen, Danmark
	2018-03-07	Deltagande i nordiskt möte om modernisering av kontroll
Identifiera åtgärder	2018-04-11	Möte med branscher om målbild och åtgärder
Sammanställa rapport	2018-04-27	Utkast lämnas till berörda branscher för synpunkter
	2018-05-09	Möte Näringsdepartementet om preliminärt resultat

Utöver de beskrivna aktiviteterna har det hållit flera möten med Institutionen för husdjurens miljö och hälsa (HMH) vid SLU samt med Research Institutes of Sweden, (RISE) om användning av digital teknik vid kontroll.

4 Analys av nuläget

4.1 Slakterinäringen, kontrollen och dess finansiering

Slakterinäringen har under en lång tid genomgått en omfattande strukturomvandling som har inneburit att den storskaliga slakten har koncentrerats till ett mindre antal slakterier samtidigt som antalet småskaliga slakterier och VHA har ökat. Under 2017 fanns det 13 anläggningar som slaktade mer än 10 000 ton per år och 165 anläggningar som slaktade mindre än 1000 ton per år. Under perioden 2012 till 2016 ökade antalet små slakterier och VHA med 22 anläggningar. En bidragande orsak till denna ökning har varit den satsning som staten har gjort sedan 2005 som innebär att anslag har tilldelats Livsmedelsverket för nedsättning av godkännande- och kontrollavgifter med syftet att förbättra förutsättningarna för de mindre slakterierna.

Livsmedelsverkets officiella veterinärer och officiella assistenter genomför kontrollen vid de aktuella anläggningarna. Arbetet består till stora delar av besiktning av levande djur före slakt samt besiktning av kött efter slakt. Planerade kontroller genomförs även när det gäller t.ex. djurskydd, hygien och hantering av animaliska biprodukter. I arbetet ingår också att ta ut prover inom de offentliga provtagningsprogram som omfattar livsmedelsproducerande djur och kött. Vissa uppgifter som t.ex. provtagning för trikiner hos gris, kontrollmärkning av slaktkroppar samt besiktning av fjäderfäkött efter slakt är delegerade till särskilt utbildad slakteripersonal.

Kontrollen finansieras med avgifter som beräknas genom att multiplicera den planerade tiden för kontroll vid en anläggning med den timkostnad som Livsmedelsverket har beslutat. I kontrollavgiften ingår ersättning för kontrollerna som genomförs vid slakt samt riskklassad kontroll av företaget. Ersättning för analyskostnader inom provtagningsprogram tas ut med en särskild avgift. Regeringen tillför årligen ett särskilt anslag för att sätta ner avgifterna för kontrollen vid slakterier och VHA. Anslaget fördelas genom att företagen betalar en avgift per planerat antal slaktade djur i stället för att betala per kontrolltid.

4.2 Finansiell analys

4.2.1 Intäkter och kostnader 2017

Livsmedelsverkets offentliga kontroll vid livsmedelsanläggningar inklusive kontroll av slakterier och VHA bokförs och redovisas huvudsakligen inom resultatområde kontroll av livsmedelsanläggningar. Av Tabell 2 framgår 2017 års utfall för det aktuella resultatområdet. Intäcks- och kostnadsposter har i möjligaste mån brutits ner i belopp som går att härleda till

kontroll av slakterier och VHA. Belopp i kursivt typsnitt ingår inte i summeringen. Utfallet för vissa kostnader är beräknade utifrån underlag från t.ex. tidredovisning, reseräkningar eller kontering av fakturor.

Angivet i tusentals kronor	Utfall 2017	Nedbrutna belopp
Intäkter		
Avgifter	-132 584	
<i>varav bemanningsavgift slakteri och VHA.</i>		-108 276
Bidrag	-174	
Finansiella intäkter	-47	
Interna ersättningar (nedsättningsanslag)	-108 156	
Summa intäkter	-240 961	
Kostnader		
Lönekostnader	180 067	
<i>varav direkt lön för arbete vid slakterier och VHA</i>		101 053
<i>varav direktlön övrig kontroll</i>		19 845
<i>varav lön till personal vid centrala avdelningar, ledning, administration och kvalitetsarbete vid regionala avdelningar, kompetensutveckling, VAB, sjukersättning etc.</i>		59 169
Semesterlöner och kompskuld	1373	
Centralt overhead	13 636	
Lokalkostnader	3 506	
Externa tjänster	3 985	
<i>varav Distriktsveterinärerna och privatprakt. vet.</i>		1 042
Externa driftskostnader	18 967	
<i>varav reskostnader slakt och VHA</i>		7 993
Interna driftskostnader	7 083	
<i>varav tjänster direktfinansierat internt stöd</i>		5 966
Finansiella kostnader	90	
Avskrivningar	1 911	
Summa kostnader	230 618	
Totalt (överskott)	-10 343	

En ökad slaktvolym och därmed ökade intäkter tillsammans med att ett antal vakanta tjänster som inte blivit tillsatta förklarar överskottet på 10 Mkr.

4.2.1.1 Intäkter

De årliga kontrollavgifterna som har tagits ut från livsmedelsanläggningarna (121 Mkr) utgör 92 procent av de totala avgiftsintäkterna (133 Mkr) inom resultatområdet. Bemanningsavgifter från slakterier och VHA (108 Mkr) utgör 90 procent av intäkterna från de årliga kontrollavgifterna

(121 Mkr) efter att nedsättningsanslaget har fördelats. Avgifter från slakterier och VHA (6 Mkr) utgör 80 procent av de totala avgiftsintäkterna för extrakontroll och övertid (7 Mkr). Avgifter för exportkontroll och godkännande av anläggningar bidrar med intäkter motsvarande 4 Mkr.

4.2.1.2 Lönekostnader

Lönekostnaderna motsvarar 251 årsarbetskrafter vid de regionala avdelningarna och 22 årsarbetskrafter vid de centrala avdelningarna. Enligt tidredovisningen uppgår den direkta lönekostnaden avseende kontroll av slakterier och VHA till 101 Mkr, vilket motsvarar 84 procent av de direkta lönekostnaderna för kontroll av samtliga livsmedelsanläggningar. Av dessa 101 Mkr avser 10 Mkr lönekostnader för restid till och från slakterier och VHA, motsvarande 24 000 timmar för både tillsvidare anställd personal och timanställd personal. Den totala registrerade restiden inom resultatområdet är knappt 40 000 timmar. Direkta lönekostnader för kontroll av övriga anläggningar uppgår till 20 Mkr. Tillhörande lönekostnader för personal placerade vid centrala avdelningar samt kostnader för tid som regionalt placerad personal har redovisat för annat arbete, sjukfrånvaro, VAB, kompetensutveckling m.m. uppgår till 59 Mkr. I denna post ingår även lönekostnader motsvarande 29 Mkr för ledning, administration och annat stöd vid regionala avdelningar. I posten för interna driftskostnader ingår lön motsvarande 6 Mkr för tjänster placerade vid Område strategisk utveckling och stöd (SUS). Under 2017 har dessa kostnader avsett lön för motsvarande en 1 jurist, 0,75 tjänst vid HR-avdelningen, 2 controllers, 1 tjänst vid IT-support, 2,6 systemutvecklare och 1 kommunikationsstrateg.

4.2.1.3 Centrala overheadkostnader

Centrala overheadkostnader för gemensamma funktioner som t.ex. generaldirektören, vissa ekonomi- och HR-funktioner samt posthantering uppgår till 14 Mkr.

4.2.1.4 Reskostnader

Reskostnaderna under posten externa driftskostnader uppgår till 12 Mkr där de direkta reskostnaderna uppgår till 4 Mkr. Av de direkta reskostnaderna är 85 procent dvs. 3 Mkr kopplade till slakterier och VHA. Om man antar att samma fördelning (85 procent) gäller för tillhörande kostnader för hyrbilar och drivmedel så tillkommer ytterligare 5 Mkr för resor som kan kopplas till slakt och VHA. De totala kostnaderna för resor som kan hänföras till slakterier och VHA beräknas till 18 Mkr. Merparten av resandet sker till slakterier och VHA där Livsmedelsverkets personal inte är placerade. Kostnaderna påverkas i huvudsak av antalet resor, anläggningarnas geografiska placering och hur ofta de slaktar eller har fått in vilt för kontroll, det vill säga av faktorer som ligger utanför Livsmedelsverkets kontroll.

Tabell 3. Kostnader för resor till slakterier och vilthanteringsanläggningar (VHA).

Kostnader för resor till slakterier och VHA	timmar	tkr
Lönekostnad resor timmar för tillsvidare anställda	22 306	9 002
Lönekostnad resor timanställda	1884	761
Ersättning restid för Jordbruksverkets personal	165	67
Restidskostnad	24 335	9 830
Direkta reskostnader (reseräkningar egen bil)		3 139
Tillhörande reskostnader (hyrbil och drivmedel)		4 854
Reskostnader slakt och VHA		7 993
Totalt kostnader för resor kontroll		17 822

4.2.2 Kostnadsutveckling de senaste fem åren

4.2.2.1 Direkta lönekostnader

Kostnadsutvecklingen för de direkta lönekostnaderna under perioden 2013 till och med 2017 framgår av Tabell 4. Kostnaderna redovisas i löpande priser. Under perioden har de direkta lönekostnaderna ökat med 15 procent (16 Mkr). De direkta lönekostnaderna för kontroll vid slakterier och VHA har ökat med 7 procent (6 Mkr) vilket innebär att de direkta lönekostnaderna för övriga anläggningar nästan har fördubblats. Under samma period har den planerade kontrolltiden för samtliga anläggningar endast ökat med 2 procent (från 215 811 till 219 256 timmar).

I Livsmedelsverkets redovisning av regeringens uppdrag att se över avgiftssystemet för kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar¹ förklaras denna ökning med att nya tjänster inrättats på grund av:

- en historisk underbemanning av kontrollen,
- ett ökat bemanningsbehov till följd av nya anläggningar som tagits över från kommuner,
- ökade res- och ställtider, sämre planeringsförutsättningar till följd av ökat antal små anläggningar.

¹ Rapport 2017-09-18, Livsmedelsverkets redovisning av regeringens uppdrag att se över avgiftssystemet på slakterier och vilthanteringsanläggningar, Dnr 2017/01346

Tabell 4. Resultatområde kontroll av livsmedelsanläggningar, direkta lönekostnader tkr

	2017	2016	2015	2014	2013
Direkta lönekostnader	120 898	109 393	113 934	109 217	104 982
Varav slakterier/VHA	101 053	96 431	97 910	93 647	94 780
Varav övriga	19 845	12 962	16 023	15 570	10 202
Andel slakterier/VHA av totala direkta lönekostnader	84 %	88 %	86 %	86 %	90 %

4.2.2.2 Tillhörande kostnader

Kostnadsutvecklingen för tillhörande kostnader under perioden 2013 till och med 2017 framgår av Tabell 5. De tillhörande kostnaderna har under femårsperioden ökat med 31 Mkr. De största ökningarna under perioden har skett (i storleksordning) inom posterna för lönekostnader, centralt OH, externa driftskostnader, interna driftskostnader samt lokalkostnader. De tillhörande lönekostnaderna speglar nedlagd arbetstid för både ledning (områdes-, avdelnings- och teamchefer), centrala och regionala stödfunktioner samt allt övrigt arbete som inte är direkt kontroll och som utförs inom de regionala avdelningarna. De tillhörande lönekostnaderna har ökat med 22 procent vilket kan jämföras med de direkta lönekostnaderna som har ökat med 15 procent. Utöver de tillhörande lönekostnaderna så har det under perioden tillkommit interna driftskostnader som avser lön för tjänster vid SUS.

Kostnaderna för centralt OH (gemensamma kostnader) har under perioden ökat med 110 procent och hälften av denna ökning förklaras med att en ny modell för fördelning av OH-kostnader infördes 2017. Detta med anledning av att Livsmedelsverket i samband med bokslutet 2015 upptäckt att den tidigare modellen inte gav full kostnadstäckning, vilket också var något som Riksrevisionen uppmärksammade i granskningen av årsredovisningen. Den nya modellen har inneburit att avgifts- och bidragsfinansierad verksamhet ger ett större täckningsbidrag för de centrala OH-kostnaderna, så att verket nu lever upp till kraven på full kostnadstäckning som ställs i avgiftsförordningen (1992:191). I Livsmedelsverkets rapport om redovisningen av avgiftsöversynen görs en bedömning att Livsmedelsverkets kontroll har en relativt hög andel overheadkostnader i relation till totala kostnaden och i relation till de länder som besöktes i utredningen. Det är dock svårt att jämföra hur olika länder fördelar gemensamma kostnader eftersom modellerna inte är konstruerade på samma sätt. Under 2017 motsvarade de centrala OH-kostnaderna på 14 Mkr ett påslag på 7,6 procent på de totala lönekostnaderna.

Tillhörande externa driftskostnader har under perioden ökat med 114 procent. Enligt rapporten om avgiftsöversynen förklaras ökningen framförallt genom att reskostnaderna har ökat.

Tabell 5. Kostnadsutveckling tillhörande kostnader 2013-2017.

År, utfall	Löner	Lokaler	Externa tjänster	Externa driftkostnader	Interna driftkostnader	Finansiella kostnader	Avskrivningar	Centralt OH
2013	48 479	1 573	3 386	7 009	1 733	165	3 448	7 075
2014	44 763	1 792	4 839	10 463	4 480	63	3 577	9 674
2015	50 195	2 067	6 228	11 287	3 778	89	3 548	10 056
2016	56 872	2 713	5 667*	13 170	5 163	155	2 948	10 217
2017	59 163**	3 503	2 718*	15 021	7 083	90	1 911	14 847
Förändring tkr.	+10 684	+1 930	-668	+8 012	+5 350	-75	-1 537	+7 772

* Externa konsulttjänster ersattes med nya interna tjänster för förvaltning av digitala stödsystem. Kostnader flyttades från externa tjänster till interna driftkostnader.

**Controllers flyttade från Område livsmedelskontroll till Ekonomiavdelningen vid SUS. Kostnader flyttades från löner till interna driftkostnader.

Den totala kostnadsökningen under perioden 2013 till och med 2017 avspeglas i att det beräknade löpande priset (öre/kg besiktigt kött) har ökat med 17 procent.

4.3 Analys av organisation och arbetsmetoder

4.3.1 Organisation för kontroll vid slakterier och VHA

Kontrollen bedrivs vid Område livsmedelskontroll (LK). Området ansvarar för att leda, samordna, följa upp och utveckla livsmedelskontrollen i Sverige samt att lämna råd och stöd till kontrollmyndigheterna. Området ska verka för en effektiv och likvärdig livsmedelskontroll i hela landet och underlätta för företagen, bl.a. genom rådgivning och information.

Området bedriver även offentlig kontroll vid andra typer av anläggningar där verket är utpekad kontrollmyndighet inklusive svenska produktionsområden för musslor. Området genomför även gränskontroll i samband med import av vissa livsmedel från tredje länder samt exportkontroll vid export av animaliska livsmedel till tredje länder.

Kontroll genomförs till största delen av personal som är placerade vid fyra regionala avdelningar: avdelning norra och mellersta Sverige, avdelning östra Götaland, avdelning västra Götaland och

avdelning södra Götaland. Antalet och typer av slakterier och vilthanteringsanläggningar skiljer sig åt mellan de regionala avdelningarna. Störst antal anläggningar finns inom avdelning norra och mellersta Sverige. Slakterierna som står för den största andelen av den volym kött som produceras finns dock i den södra delen av Sverige. Kontroll vid slakterier och VHA är den dominerande verksamheten vid de regionala avdelningarna, övriga delar utgörs av kontroll vid andra typer av anläggningar som t.ex. mjölkprodukt-, köttprodukt eller fiskanläggningar.

Vid de stora slakterierna utförs kontrollen av Livsmedelsverkets personal som är placerade och ständigt närvarande vid anläggningarna. Vissa slakterier (t.ex. renslakterier) slaktar bara vissa dagar i veckan eller vissa perioder under året. Vid dessa slakterier är Livsmedelsverkets personal närvarande de dagar eller de perioder då slakt pågår. Kontrollen vid de små slakterierna och vilthanteringsanläggningarna genomförs i huvudsak före och efter slakt och Livsmedelsverkets personal är inte närvarande då slakt pågår. Merparten av de personella resurserna används för besiktning före och efter slakt. Övriga kontroller som t.ex. planerade kontroller av företaget utgör endast cirka 5 procent² av den totala arbetstiden som redovisas för kontroll.

Den regionala verksamheten leds av en områdeschef, en biträdande områdeschef, fyra regionala avdelningschefer samt 17 teamchefer. Livsmedelsverkets arbets- och beslutsordning fastställer vem som får besluta om vad i linjen. Olika typer av stödfunktioner till kontrollen finns både vid SUS, de centrala avdelningarna vid LK samt inom de regionala avdelningarna. Planering och styrning av de nationella provtagningsprogrammen för kött görs av medarbetare som är placerade vid den centralt placerade avdelning Styrning och uppföljning. Vid SUS har det inrättats tjänster (jurist, HR, controllers, IT-support, systemutvecklare och kommunikationsstrateg) som syftar till att ge direkt stöd till kontrollen inom de regionala avdelningarna.

För att stödja och utveckla verksamheten finns processgrupper för kvalitetsutveckling, kontroller vid slakt samt kontroll av livsmedelsföretagare. Det finns även sakområdesgrupper för att öka kvalitet och likvärdighet i kontrollen av fisk, fjäderfä, mjölk, ren och vilt, vin och sprit, ägg, djurskydd samt kött. Sakområdesgruppen för fjäderfä, ren och vilt och djurskydd arbetar främst med frågor om slakt och vilthantering, övriga grupper arbetar huvudsakligen med andra typer av anläggningar eller produkter.

² Rapport 2017-09-18, Livsmedelsverkets redovisning av regeringens uppdrag att se över avgiftssystemet på slakterier och vilthanteringsanläggningar, Dnr 2017/01346

4.3.2 Arbetsmetoder vid kontroll

Arbetsmetoderna som används vid utförandet av offentlig kontroll utgår från de olika typer av uppgifter som anges i gällande EU-lagstiftning och där de viktigaste är besiktning före slakt och besiktning efter slakt. Arbetsmetoderna för t.ex. genomförande av offentliga kontroller vid slakt, inspektion av djurskydd vid slakteri, kontroll av livsmedelsföretagare samt godkännande och registrering av livsmedelsanläggning beskrivs i ett tjugotal fastställda interna instruktioner vid Livsmedelsverket.

Den officiella veterinären genomför besiktning före slakt av alla levande djur, eller när det gäller fjäderfä djurgrupper, för att avgöra om djuret/djurgruppen uppfyller kraven för att få slaktas för livsmedelsändamål. I detta moment kontrollerar även den officiella veterinären djurskydd samt information som följer djuren t.ex. hästpass eller intyg för nedlagt vilt.

Med besiktning efter slakt avses den undersökning som görs av slaktkroppar och slaktbiprodukter för att upptäcka sjukdomar som kan inverka menligt på människors hälsa och sjukdomar för vilka det fastställts djurhälsobestämmelser i unionslagstiftningen. Vid de stora slakterierna genomförs besiktningen efter slakt genom att officiella assistenter (OA) sorterar ut slaktkroppar med tecken på sjukdomar som officiell veterinär sedan bedömer och beslutar om. Vid de mindre slakterierna genomförs besiktning efter slakt av både officiell veterinär och OA beroende på vad som bedöms mest rationellt och beroende på tillgång till de bägge personalkategorierna.

I den mån reglerna tillåter att uppgifter i samband med offentlig kontroll utförs av slakteripersonal kan en överföring av uppgifter leda till en reduktion av kostnaderna för den offentliga kontrollen förutsatt att bemanningen kan minska, vilket kan bli fallet vid större slakterier. De gällande bestämmelserna om offentlig kontroll gör skillnad mellan djurslag och reglerna för kontroll vid slakt av fjäderfä särskiljer sig från tama hov- och klövdjur. På de större fjäderfäslakterierna utförs besiktning efter slakt av slakteripersonal i närvaro och efter instruktion av officiell veterinär vilket enligt reglerna inte är möjligt när det gäller andra djurarter. Vid de större anläggningarna som slaktar tama hov- och klövdjur är andra uppgifter som t.ex. provtagning för kontroll av trikiner och kontrollmärkning av slaktkroppar delegerade till slakteripersonal. Det finns i dag ekonomiska incitament som gör att företagen i stor utsträckning väljer att utföra offentliga kontrolluppgifter när så är möjligt. En utveckling där Livsmedelsverket tar tillbaka uppgifter som idag är delegerade till företagen medför ett behov av att öka bemanningen och i förlängningen stora kostnadsökningar för kontrollen.

Kraven i reglerna på att officiell veterinär måste vara närvarande vid slakt kan innebära att det inte går att minska bemanningen vid mindre anläggningar om uppgifter överförs till slakteripersonal. De mindre anläggningarna kan dessutom uppleva att utförande av uppgifter i samband med offentlig kontroll är en börda för företaget. Ett arbete måste därför göras för att avgöra vilka metoder som är lämpliga vid stora respektive små anläggningar och var brytpunkten ligger för när kostnader kan reduceras.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att kontrollerna som ska genomföras vid slakt till stor del är detaljreglerade vilket begränsar möjligheterna för att utveckla effektivare arbetsmetoder.

4.3.3 Registrering av fyndkoder i samband med besiktning efter slakt

I samband med besiktning efter slakt registreras sjukdomsdiagnoser och andra fynd som påvisas hos de slaktade djuren. Livsmedelsverkets skyldigheter att registrera fynd omfattar sjukdomsdiagnoser och tillstånd som har betydelse för livsmedelssäkerhet, smittskydd eller djurskydd. Det innebär att vissa fynd som registreras idag och som inte har betydelse för livsmedelssäkerhet, smittskydd eller djurskydd (t.ex. vissa produktionssjukdomar hos djuren) skulle kunna registreras av slakteripersonal utan den officiella veterinärens eller officiella assistentens inblandning.

Informationen om sjukdoms- och fyndkoder för cirka 80 procent av den totala volymen slaktade tamboskap lagras i slakteriernas egna databaser. OA registrerar löpande vid bandet i företagets terminaler (8 stora slakterier idag). Kontrollpersonalen kan även registrera sina fynd på lappar, där information sedan läggs in i företagets system av företagets personal i samband med invägningen (sammanlagt 10 anläggningar). Registrering av fynd för resterande del slaktade tamboskap, hägnat vilt samt frilevande vilt sker via en mobil applikation i Livsmedelsverkets egen databas.

Enligt nuvarande lagstiftning ska resultaten från den offentliga kontrollen dokumenteras och lagras i relevanta databaser och meddelas till primärproducenter och slakterier. Det finns även krav som innebär att officiell veterinär ska följa upp det arbete som OA utför under dennes ansvar.

Ett flertal andra intressenter än slakterier och VHA har ett behov av kvalitetssäkrad data om fyndkoder. Organisationer för rådgivning som riktar sig till köttproducenterna behöver pålitlig data för att kunna ge rätt råd. Även andra myndigheter har idag uppdrag som möjliggörs enbart genom tillgång till data från köttbesiktning.

Sedan 2017 pågår en förstudie vid Livsmedelsverket som arbetar med att ta fram en lösning som innebär att samla in all fynddata från kontrollen i en relevant databas under myndighetens kontroll.

Tillgången till resultat från besiktning efter slakt bedöms vara en viktig förutsättning för att styra kontrollen. Genom tillgång kan resultaten analyseras och kunskaperna om verksamheten öka. Genom ökad kunskap kan insatser vidtas för att förbättra och utveckla kontrollen mot uppsatta mål. Nuvarande situation gör det svårt att säkerställa att kontrollen bidrar till minskat matsvinn i form av att kött inte otjänligförklaras i onödan, att slakterier och VHA inte orsakas omotiverade kostnader i form av att kött som otjänligförklaras i för stor utsträckning eller att klagomål från intressenter om bristande likriktning hanteras effektivt.

Moderniseringen av reglerna för kontroll vid slakt av ren visar att tillgången till fynddata kan vara viktig för att förändra lagstiftningen på EU-nivå.

4.4 Digitala stödsystem för kontrollen

Livsmedelsverkets systemstöd är byggda kring standardsystemet Public 360 och egenutvecklade flöden för att hantera de verksamhetsspecifika anpassningarna som krävs för att stödja verksamheten. Det innebär att Livsmedelsverkets strategi har varit att skapa systemflöden med hög grad av verksamhetsanpassning istället för basfunktionalitet. Denna strategi innebär att myndigheten hellre tar kostnaderna för systemutveckling och förvaltning än att ta kostnader som ineffektivitet i verksamheten. Livsmedelsverkets system benämns med samlingsnamnet e-Lvis och är strukturellt uppbyggda som en samling av olika systemkomponenter utvecklade under en sammanhållen tidperiod.

De digitala stödsystemen har granskats med syftet att identifiera åtgärder som kan minska kontrollens kostnader eller öka kvaliteten i kontrollen. Det innebär att samtliga brister i systemet har bedömts kring om de påverkar rättssäkerhet, kvalitet och kontrollsyfte samt slutligen om nyttan kan realiseras. Det vill säga om det arbete som trängs undan på grund av systembrister är en tidsmässig teoretisk beräkning eller om det är realiserbar tid där värdeskapande arbete kan utföras istället. Nyttorealiserbarheten varit svår att bedöma för de åtgärder som har identifierat. Sammantaget är dock bedömningen att det inte finns några stora realiserbara förändringar som kan göras under perioden 2018 till 2020 och som skulle leda till sänkta kostnader för kontrollen.

4.5 Kostnadsdrivande faktorer

4.5.1 Bristande styrning mot mål om kostnader, kvalitet och effekt

Det går inte att utesluta att nedsättningsanslaget som har funnits under många år har varit en betydande faktor som drivit den totala kostnadsutvecklingen inom kontrollen då anslaget har bidragit till ett ökat antal små slakterier och VHA och då det inte har funnits tillräckliga incitament varken för företagen eller för Livsmedelsverket att hålla kostnaderna nere.

Livsmedelsverket har med utgångspunkt från gällande regler och de arbetsmetoder som ska användas tagit fram interna riktlinjer som används för att beräkna kontrolltid, bemanningsbehov och avgifter för stora tamboskapsslakterier, fjäderfäslakterier samt mindre slakterier och VHA. En större översyn och ändring av riktlinjerna gjordes år 2006 och riktlinjerna har sedan dess reviderats några gånger. Kontrollen vid slakterier och VHA är en integrerad del av den offentliga kontroll som utförs vid de regionala avdelningarna. Den ekonomiska redovisningsplan som används vid de regionala avdelningarna gör det svårt att beräkna produktivitet och om den faktiska bemanningen motsvarar de behov som finns både för kontrollen på slakterier och VHA och för kontrollen av övriga anläggningar. Problemet består i att en stor andel av den arbetstid som inte läggs på direkt kontroll redovisas som tillhörande kostnader på ett sätt som försvårar analys och precisa bedömningar. Svårigheterna att analysera verksamheten ur ett kostnadsperspektiv förstärks av att de regionala avdelningarna sedan ett antal år tillbaka arbetar i geografiskt indelade team där personalen ofta arbetar med olika typer av uppgifter t.ex. kontroll av slakterier och VHA, kontroll av övriga typer av anläggningar eller med olika typer tillämpnings- utvecklings, eller kvalitetsfrågor.

Tidredovisningssystemet som tillämpas vid de centrala avdelningarna vid LK gör att det är svårt att följa upp och bedöma om stödet till kontrollen vid slakterier och VHA är kostnadseffektivt.

Sammantaget så innebär dessa problem att det inte går avgöra om kontrollen vid slakterier och VHA är rätt bemannad och hur kostnadseffektiv den offentliga kontrollen egentligen är.

4.5.2 Organisationen av kontrollen vid slakterier och VHA

Kontrollen vid slakterier och VHA är inte en självständig organisatorisk del av Livsmedelsverket och de resurser som ska bidra med kompetens och arbete för denna kontroll är placerade vid olika områden, avdelningar och team. Organisationen vid LK utgörs av en linje bestående av områdeschef, avdelningschefer, samt teamchefer och en processorganisation i regionerna där

medarbetare deltar i processgrupper och sakområdesgrupper. I detta avseende har organisationen vissa likheter med en matrisorganisation.

Lönekostnaderna inom resultatområdet kontroll av livsmedelsanläggningar motsvarar 251 årsarbetskrafter vid regionala avdelningarna och 22 årsarbetskrafter vid de centrala avdelningarna. En tredjedel (60 Mkr) av de totala lönekostnaderna (180 Mkr) inom resultatområdet är lön för arbete vid centrala avdelningar, för ledning, administration, stöd samt kvalitetsarbete vid de regionala avdelningarna. Denna fördelning av lönekostnader innebär att av tre arbetstimmar som genomförs inom kontrollen är två timmar kontroll och en timme annat arbete än kontroll.

Födearestyrelsen i Danmark uppger att man under perioden 2008-2011 gjorde stora kostnadssänkningar genom att bryta ut kontrollen vid slakterier från övrig livsmedelskontroll och skapa Köttkontrollen som en självständig organisatorisk enhet. Under den aktuella perioden sänkte myndigheten kostnaderna från 15 DKK till 10 DKK per slaktad gris. Skälet till denna åtgärd var att kostnaderna för kontrollen hade stigit under åren 2006-2008 samtidigt som antalet slaktade djur hade minskat vilket påverkade företagets konkurrenskraft negativt.

Livsmedelsverket bedömer att det finns skäl att utreda och föreslå hur kontrollen vid slakterier och VHA bör organiseras och bemannas för att vara mer kostnadseffektiv.

4.5.3 Svaga incitament för att hålla kostnaderna nere

Enligt gällande lagstiftning måste personal från Livsmedelsverket kontrollera alla djur före och efter slakt. Slakteriernas och VHA:s verksamhet är således beroende av att Livsmedelsverket bemannar kontrollen när verksamheten pågår.

Denna bemanning försvåras av att det idag saknas regelverk för planering och anmälan av kontroll. Detta särskilt som vissa företag brister i sin framförhållning, vilket påverkar bemanningen vid både deras och andras anläggningar. För Livsmedelsverket innebär frånvaron av ett tydligt regelverk onödiga kostnader och bemanningssvårigheter. Inplanerade kontroller kan behöva planeras om och skjutas på framtiden. Kostnaderna består bl.a. av extra bemanningsarbete, användande av dyrare extern arbetskraft, höga resekostnader och i vissa fall överbemanning för att kunna tillgodose företagets önskemål om slakt. Denna kostnad drabbar inte det enskilda företaget som gett upphov till kostnaderna.

Möjligheterna för företagen att vidta åtgärder i verksamheten som innebär att avgiften för kontroll minskar är begränsad. Detta beror främst på att den nuvarande avgiftsmodellen i kombination med nedsättningsanslaget gör att avgiften inte påverkas i nämnvärd omfattning av hur väl företagen planerar slakten eller i övrigt underlättar kontrollen. Införandet av arbetsformer som innebär att de stora slakteriföretagen och myndigheten möts på anläggningsnivå för att planera verksamheterna har blivit en framgångsfaktor som bidragit till sänkta kostnader för den danska kontrollen. Danmark har också skapat ett avgiftssystem där de effektiviseringsåtgärder som genomförs av företaget för att minska bemanningsbehovet för kontroll syns direkt som en minskad avgift på fakturan. Det danska exemplet visar att en modell där myndigheten och det enskilda företaget möts och planerar verksamheterna kan ge starka incitament för att hålla kostnaderna nere.

Inom livsmedelskontrollen gäller principen att företagen tjänar på att följa reglerna genom minskad kontroll och lägre avgift. I redovisningen av uppdraget att se över avgiftssystemet för kontrollen på slakterier och VHA pekar Livsmedelsverket på att det finns delar i kontrollen som skulle kunna minskas genom myndighetens erfarenhet av goda kontrollresultat. Exempel på delar som skulle kunna erfarenhetsklassas är planerad djurskyddskontroll, planerad kontroll av företagets hantering av animaliska biprodukter (ABP), kontroll av synlig fekal kontaminering samt kontroll av kontrollmärkning av slaktkroppar. Den nuvarande klassningen av anläggningar i Sverige tar t.ex. inte hänsyn till hur väl företagen följer djurskyddsreglerna och ett slakteri med god djurhantering får lika mycket kontroll som ett slakteri med stora brister i djurhanteringen.

4.5.4 Personalomsättning och rekrytering

Personalomsättningen vid de regionala avdelningarna ökar behovet av utbildning och kompetensutveckling inom kontrollen och bidrar till kostnader för rekrytering, introduktion och utbildning. Personalomsättningen uppgick till 11 procent vid de regionala avdelningarna under 2017. Detta kan jämföras med Livsmedelsverkets centrala avdelningar som under samma period hade en personalomsättning som uppgick till 5 procent och med Jordbruksverkets distriktsveterinärorganisation som hade en personalomsättning på 11 procent. En intern undersökning visar att många officiella veterinärer väljer att avsluta sin tjänstgöring efter en tid bl.a. på grund av att det är svårt att få ledigt, mycket ensamjobb och bilkörande och upplevelse av att inte kunna påverka de beslut som fattas om verksamheten. Det finns även problem med att rekrytera och få behöriga/lämpliga sökanden till de utannonserade tjänsterna. I samtal med nyutbildade veterinärer framkommer det att många inte är intresserade av att jobba med

produktionsdjur eller livsmedelskontroll. Intresset hos studenterna domineras istället av klinisk verksamhet och sällskapsdjur vilket drabbar både Livsmedelsverket, andra myndigheter och organisationer som t.ex. Jordbruksverket, VÄXA och Gård- och djurhälsan. Den generation av veterinärstudenter som kommer ut på arbetsmarknaden idag har en hög rörlighet och har höga förväntningar på vad arbetsgivaren ska göra för dem.

4.6 Bemötande och kommunikation

Livsmedelsverkets livsmedelskontroll har under många år arbetat med frågor om bemötande och kommunikation. Livsmedelsverket genomförde under 2017 en undersökning³ för att få en bild av vilken kunskap som finns om hur myndigheten kan förenkla för och stödja livsmedelsföretagen. År 2011 lät verket en extern oberoende part genomföra djupintervjuer med utvalda företrädare för slakteriföretag och Livsmedelsverket. I rapporten listas tre punkter i sammanfattningen av upplevda problem när det gäller bemötande och kommunikation.

- ”Avsaknad av konkret samarbete, stöd och information för att kunna uppfylla lagstiftningen på ett lämpligt och rationellt sätt”. Företagen efterlyser en ”konstruktiv dialog och information om t.ex. problem, risker och åtgärder”. Livsmedelsverkets personal framför å sin sida att det borde finnas bättre information om Livsmedelsverkets kontroller.
- Attityden hos Livsmedelsverket centralt upplevs som negativ. Upplevelsen är att man inte lyssnar och har svårt att ta kritik.
- Bristande attityd och uppförande hos enstaka kontrollpersoner. Vissa tillfrågade företag upplever bristande attityd och uppförande hos enstaka kontrollpersonal, man tror att det grundas i olika former av osäkerhet i rollen. Även Livsmedelsverkets inspektörer uppger i rapporten att det finns kontrollpersoner som har ett dåligt bemötande men även att det på några företag finns ett myndighetsförakt och en dålig attityd hos både ledning och personal.

Rapporten lämnar ett antal förslag till åtgärder för att lösa upplevda problem t.ex. att utveckla fungerande former för dialog mellan företagen och Livsmedelsverket centralt och regionalt, ta initiativ till användarvänliga riktlinjer för att tydliggöra vad lagkraven innebär i praktiken, tydliggöra processen om hur företagen kan klaga på utförd kontroll.

³ Livsmedelsföretagens förväntningar och behov i relation till Livsmedelsverket, Dokumentstudie från tidigare undersökningar samt djupintervjuer med anställda hos Livsmedelsverket, Dnr 2017/02850, 3 januari 2018

Livsmedelsverket har sedan rapporten presenterades vidtagit ett antal åtgärder för att för att förbättra kommunikation och bemötande inom kontrollen men Livsmedelsverkets bedömning är att det fortfarande finns mer att göra.

Vid möten med berörda branscher under förstudien har diskussioner förts om hur kontrollen kan underlätta för slakterier och vilthanteringsanläggningar att följa regler. Branschorganisationerna har framfört att kontrollens kommunikation och attityder har stor betydelse för deras medlemmar och att en god kommunikation underlättar för företagen att bedriva verksamheten i enlighet med reglerna. Branschorganisationerna anser att kontrollen bör utvecklas i en riktning som innebär att företagen får tillgång till användarvänliga riktlinjer och information t.ex. branschriktlinjer, en god kommunikation på anläggningsnivå och tydliga anvisningar vart man kan vända sig med klagomål t.ex. när kommunikationen inte fungerar.

4.7 Ny kontrollförordning

I december 2019 ska en ny kontrollförordning⁴ som ersätter bland annat förordningarna (EG) nr 882/2004⁵ och delar av (EG) nr 854/2004⁶, börja tillämpas. Kommissionen kommer att anta kompletterande bestämmelser till kontrollförordningen som är tänkta att börja tillämpas samtidigt som kontrollförordningen. Dessa är för närvarande föremål för samråd och förhandlingar. Det är i dessa kompletterande bestämmelser som flertalet kriterier och villkor för kontrollen ska fastställas. Det är för närvarande oklart hur dessa bestämmelser kommer att påverka utformningen av kontrollen, men det finns farhågor om att vissa krav kan komma att leda till en dyrare kontroll, bl.a. genom att vissa uppgifter som idag utförs av OA i framtiden ska utföras av officiell veterinär.

Vid en sammantagen bedömning när det gäller den nya kontrollförordningen kan det konstateras att likaväl som förordningen kan komma att innebära möjligheter till effektiviseringar och

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll)

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animalsikt ursprung avsedda att användas som livsmedel

kostnadsbesparingar så kan den även innebära motsatsen beroende på vilka kriterier och villkor som slutligen fastställs.

4.8 Regler som möjliggör nya metoder och tekniska hjälpmedel

En förutsättning för att kontrollen ska kunna bidra till konkurrenskraftiga villkor är att regelverket som styr kontrollen utvecklas i en riktning som bl.a. innebär att Sverige kan dra nytta av ett gott djurhälsoläge och en god djurvälstånd hos såväl lantbrukets djur som bland det hägnade- och frilevande viltet. Åsikterna om hur reglerna för kontroll bör utvecklas skiljer sig dock mellan olika aktörer och organisationer, mellan olika medlemsstater och inom EU:s olika institutioner. EU-samarbetet kräver att en majoritet av medlemsländerna röstar för att regler ska kunna moderniseras och ändras. Det krävs därför breda samarbeten och samsyn mellan länder, myndigheter, näringsliv och forskning för att framgångsrikt kunna driva frågor om modernisering av kontroll. Vetenskapliga underlag behöver finnas som visar att nya metoder är minst lika ändamålsenliga och effektiva som de befintliga.

Kostnaderna för resor till slakterier och VHA i samband med kontroll under 2017 beräknas till 18Mkr. Ett sätt att minska dessa kostnader i framtiden skulle kunna vara att minska den fysiska närvaron av kontrollpersonal i anläggningarna med hjälp av digital bildöverföring. Det behöver då finnas en person på plats vid slakteriet eller VHA som kan förmedla bilder och ljud till den officiella veterinären. Utmaningen i den småskaliga slakten är att kunna utbilda extern personal kring tekniken och få tekniken så billig att den är tillämplig även ekonomiskt i den småskaliga slakten. Tekniken för att kunna utföra detta finns redan idag och tillämpas inom bland annat vården och flygledning. Möjligheten att använda tekniken hindras av att reglerna kräver att kontrollpersonalen är fysiskt närvarande på anläggningen vid kontroll. Det finns därför ett behov att ta fram vetenskapliga underlag som visar att kontroll på distans med denna teknik är minst lika ändamålsenliga och effektiv som traditionell kontroll.

I den storskaliga slakten skulle bilddiagnostik och automatisering kunna vara en teknik som minskar behovet av kontrollpersonal och som samtidigt ökar kvaliteten i kontrollen. Tekniken bör vara särskilt intressant vid den slakt som genomförs med högt arbetstempo och med okulär kontroll (gris och fjäderfä). Tekniken är utvecklad och används bl.a. inom vården för att ställa diagnoser vid röntgenundersökningar men enligt den undersökning som är gjord inom ramen för denna utredning så finns det inga exempel på att bilddiagnostik används i samband med offentlig kontroll vid slakterier och VHA.

Med artificiell intelligens skulle ett eller flera av nuvarande moment vid besiktning av levande djur, organ och slaktkroppar kunna kompletteras med eller på sikt ersättas av automatiserad bildanalys. En möjlig lösning är att flera fast monterade kameror lärs att läsa av och skilja åt onormala slaktkroppar och/eller organ från normala sådana. Med hjälp av sådan utrustning skulle besiktningsmoment kunna likriktas och effektiviseras.

5 Mål för moderniseringsarbetet

Kontrollen ska bidra till uppfyllelse av livsmedelsstrategins övergripande mål om en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som svensk köttproduktion bedrivs med fortsatt höga ambitioner avseende livsmedelssäkerhet, djuruomsorg, miljö och klimat. Detta kan ske genom att kostnaderna för kontrollen hålls nere, genom en god kommunikation mellan kontrollen och företagen som underlättar för företagen att följa regler samt genom att påverka regler och villkor för slakterinäringen så att konkurrenskraften för företagen stärks.

Livsmedelsverket har satt upp tre mål som ska nås år 2021.

- Livsmedelsverkets kostnader för kontrollen vid slakterier och VHA har minskat.
- Kommunikationen med företagen har stärkts och underlättar för företagen att följa regler.
- Förmågan att driva frågor om modernisering av kontroll på EU nivå har ökat.

De senaste årens trend med en ökande kostnadsmassa för kontroll ska brytas och vidtagna åtgärder ska medföra att kostnaderna över tiden hålls nere.

En stärkt och god kommunikation bidrar till att slakterierna och VHA upplever reglerna som ändamålsenliga och lätta att följa vilket ger förutsättningar för tillväxt inom slakterinäringen.

En ökad förmåga hos Livsmedelsverket att ta fram vetenskapliga underlag om alternativa moderna metoder för kontroll ger förutsättningar för att regelverket på lång sikt ska utvecklas i en riktning som innebär att slakterinäringen kan dra nytta av ett gott djurhälsoläge och en låg förekomst av livsmedelsburna zoonotiska smittor hos djuren i den svenska primärproduktionen.

6 Åtgärder för att nå mål om kontrollens kostnader

6.1 Förbättra styrningen av kontrollen

Dagens styrning av kontrollen i hur verksamheten planeras (i form av t.ex. mål, aktiviteter, indikatorer, resursallokering m.m.), hur verksamheten genomförs, följs upp och åtgärdas när den avviker från plan är inte ändamålsenlig. Fungerande styrning med incitament för att nå mål om produktivitet och kostnadseffektivitet är en förutsättning för att verksamheten långsiktigt ska hålla kostnaderna nere.

Planerade åtgärder:

- Ta fram en ny styrnings- och finansieringsmodell för kontroll som är i linje med kommande EU lagstiftning.
- Ta fram strategiska och operativa mål om kostnad, kvalitet och effekt med tillhörande aktiviteter och indikatorer för kontrollens tjänster.
- Ta fram en ny redovisningsplan för LK som underlättar styrning av kontroll.
- Ta fram nya rutiner för tredovisning vid LK.
- Implementera ny styrningsmodell för kontroll.

Leverans: Ny modell för styrning av kontrollen, ny redovisningsplan för kontroll, nya rutiner för tredovisning, nya rutiner för styrning används på alla nivåer.

Förväntat händelseförlopp: Ny modell för styrning → verksamheten planeras, följs upp och åtgärdas för att nå mål om produktivitet och kostnadseffektivitet → Trend där kostnaderna över tiden hålls nere.

6.2 Organisera kontrollen för bättre kostnadseffektivitet

Livsmedelsverkets operativa kontroll är organiserad på ett sätt som gör det svårt att bedriva den kostnadseffektivt. Kontrollen är inte en självständig organisatorisk del av Livsmedelsverket och de resurser som ska bidra med kompetens och arbete för kontroll är placerade vid olika områden, avdelningar och team. Det finns därför skäl att se över organisationen vid LK för att skapa bättre förutsättningar för att styra verksamheten, höja kompetensen och sänka kostnaderna.

Planerade åtgärder:

- Se över LK:s organisation bl.a. för att effektivisera kontrollen.
- Föreslå hur kontrollen ska organiseras och bemannas.
- Föreslå hur stödet till kontrollen ska utformas.
- Ta ställning till förslag om organisation.

Leverans: Ny effektivare organisation för kontroll.

Förväntat händelseförlopp: Ny organisation i drift → ökad kompetens inom kontroll, minskade kostnader för löner, centralt OH samt externa- och interna driftskostnader för kontroll → kostnaderna för kontroll minskar.

6.3 Öka incitamenten för att hålla kostnaderna nere

6.3.1 Ta fram föreskrifter om planering av slakt

Det saknas incitament för företagen att planera och kommunicera sin planering i den utsträckning som behövs för att kontrollen ska kunna bemannas på ett kostnadseffektivt sätt. Livsmedelsverket har därför påbörjat ett arbete med att ta fram föreskrifter om planering och anmälan av slakt.

Reglerna ska ge myndigheten möjlighet att ge företagen en god, likvärdig service samtidigt som myndigheten ska ges förutsättningar att uppfylla arbetsrättsliga krav. Reglerna ska utformas så att det finns möjlighet att i framtiden använda digital teknik för att ytterligare förbättra effektivitet och service till företagen.

Planerade åtgärder: Arbete med att ta fram föreskrift om planering av slakt har påbörjats.

Leverans: Föreskrifter om planering av slakt.

Förväntat händelseförlopp: Föreskrifter → styrning av företagets planering av slakt → bättre planering av bemanningen inom kontrollen → minskade lönekostnader → kostnaderna för kontroll hålls nere.

6.3.2 Ta fram ny riskklassningsmodell för slakterier och VHA

Inom livsmedelskontrollen gäller principen att företagen tjänar på att följa reglerna genom minskad kontroll och lägre avgift. I redovisningen av uppdraget att se över avgiftssystemet för kontrollen på slakterier och VHA pekar Livsmedelsverket på att det finns delar i kontrollen som

skulle kunna minskas genom myndighetens erfarenhet av goda kontrollresultat. Exempel på delar som skulle kunna erfarenhetsklassas är planerad djurskyddskontroll, planerad kontroll av företagets hantering av ABP, kontroll av synlig fekal kontaminering samt kontroll av kontrollmärkning av slaktkroppar.

Planerade åtgärder:

- Samverka med Jordbruksverket om framtagandet en ny riskklassningsmodell.
- Komplettera befintlig riskklassningsmodell med delar som tar hänsyn till hur väl företagen följer regler för djurskydd och ABP.
- Implementera ny modell.

Leverans: Ny riskklassningsmodell för slakterier.

Förväntat händelseförlopp: Ny modell → slakterier med god hantering av djur m.m. får mindre kontroll och avgift, incitamenten för god hantering av djur ökar → hanteringen av djur m.m. förbättras → minskat behov av kontroll → minskat bemanningsbehov i kontrollen → minskade lönekostnader → kostnaderna för kontroll hålls nere.

6.4 Se över arbetsmetoder för kontroll

Kontrollens arbetsmetoder behöver ses över för att utreda vilka möjligheter det finns till delegering av uppgifter från officiella veterinärer till OA eller till företagsanställd personal samt för att se vilka andra förenklingar som bör tas till vara för att reducera kostnaderna för kontrollen. Möjligheter till åtgärder som sänker kostnaderna kan dock skilja sig mellan olika anläggningstyper och storlek på företagen. Införande av nya arbetsmetoder kommer innebära att bemanningsbehov vid aktuella anläggningar behöver ses över och justeras. Nya regler för kontroll som ska börja tillämpas i december 2019 kan i värsta fall leda till minskad flexibilitet och ökade kostnader för kontroll.

Planerade åtgärder:

- Se över arbetsmetoder för kontroll och ta tillvara möjligheter till delegering av uppgifter från officiella veterinärer till OA eller till företagsanställd personal samt förenklingar som rättsakterna medger.
- Förbättra administrativa rutiner och stödverktyg.

- Avgöra vid vilka anläggningskategorier det finns potential för kostnadsreduceringar.
- Se över Livsmedelsverkets bemanning av slakterier och VHA.
- Justera bemanning.

Leveranser: Nya arbetsmetoder och interna riktlinjer för bemanning.

Potentiellt händelseförlopp: Ändrade arbetsmetoder → minskat bemanningsbehov → lägre bemanning → kostnaderna för kontroll minskar.

6.5 Utveckla samarbetet om de veterinära resurserna

Sveriges veterinära resurser är begränsade och det är en utmaning för myndigheterna att säkerställa att viktiga funktioner i livsmedelskedjan bemannas med kompetent personal som kan bidra till stärkt konkurrenskraft för köttproduktionen. Den nya generationen av veterinärer har en hög rörlighet, ställer höga krav på sin arbetsgivare och har höga förväntningar på en attraktiv arbetsplats. Personalomsättning och rekrytering av veterinärer vid Livsmedelsverkets regionala avdelningar genererar kostnader som belastar slakterinäringen. Det är rimligt att anta att problembeskrivningen som ges för kontrollen i vissa delar även gäller för Jordbruksverkets distriktsveterinärtjänster. Livsmedelverket och Jordbruksverket samarbetar idag för att lösa gemensamma bemanningsproblem i vissa avgränsade delar av glesbygden. Det finns anledning att utreda om vilka hinder som finns och vilka vinster som skulle kunna hämtas hem om samarbetet utvecklades ytterligare till att omfatta fler områden och fler slakterier.

Planerad åtgärd:

- Utreda tillsammans med Jordbruksverket om det finns strategiska skäl att utöka samarbetet om de veterinära resurserna.
- Resultatet av initiativet avgör fortsatta åtgärder.

Förväntat händelseförlopp: Ökat antal anläggningar där kontroll genomförs av distriktsveterinärer → minskad personalomsättning, minskat rekryteringsbehov inom kontrollen, ökat behov av stöd till distriktsveterinärorganisationen → minskade reskostnader för kontroll i glesbygd → kostnaderna för köttkontroll minskar.

6.6 Implementera lösning för att ta hem data från fyndregistrering

Tillgång till resultat från besiktning efter slakt är en förutsättning för att styra kontrollen.

Nuvarande situation gör det svårt att säkerställa att kontrollen bidrar till minskat matsvinn i form

av att kött inte otjänligförklaras i onödan, att slakterier och VHA inte orsakas omotiverade kostnader i form av att kött som otjänligförklaras i för stor utsträckning eller att klagomål från intressenter om bristande likriktning hanteras effektivt. De föreslagna åtgärderna är en fortsättning på det arbetet som Livsmedelsverket har genomfört under 2017.

Planerade åtgärder:

- Ta fram en lösning för att ta hem data från fyndregistrering.
- Implementera lösning.
- Skapa kompetens och funktion för analys av data.
- Skapa nya rutiner där analysresultat används för styrning av kontroll.

Leverans: En databas med information om all fyndregistrering, ny funktion för analys av data, nya rutiner där analysresultat används för styrning av kontroll.

Förväntat händelseförlopp: Lösning är implementerad → analys av resultat blir möjlig → ökad kunskap om verksamheten → förbättrad styrning av verksamheten mot mål om kostnad, kvalitet och effekt → kostnaderna för kontroll minskar.

6.7 Utbilda officiella assistenter

Förväntade pensionsavgångar innebär att det finns ett behov av att utbilda 15 OA de närmaste två åren. Reglerna medför att OA endast kan ersättas med officiella veterinärer när det gäller merparten av arbetsuppgifterna i kontrollen. Genom rekrytera och utbilda OA i stället för att rekrytera officiella veterinärer kan kostnaderna hållas nere.

Planerade åtgärder:

- Sluta överenskommelse med SLU om genomförande av utbildning
- Rekrytera 15 personer för anställning som OA
- Utbilda 15 personer till OA

Förväntat händelseförlopp: Rekrytering och utbildning av OA → Minskat behov av officiella veterinärer → Kostnaderna för kontroll hålls nere

7 Åtgärder för stärkt kommunikation som underlättar för företagen

Livsmedelsstrategin anger att gott informationsutbyte och en god kommunikation bör främjas för att skapa ett förtroendefullt klimat mellan kontrollmyndigheter och de som är föremål för kontrollen. En god kommunikation bidrar till att reglerna upplevs som ändamålsenliga och lätta att följa vilket ger förutsättningar för tillväxt i livsmedelskedjans alla led. Vid möten med berörda branscher har det framförts att man vill se bättre kommunikation och att det ska vara tydligt vart man kan vända sig när kommunikationen inte fungerar. Branschriktlinjer ses som ett värdefullt verktyg som underlättar för företagen att bedriva verksamheten enligt gällande regler men nuvarande handläggningstider på Livsmedelsverket för granskning är för långa.

Planerade åtgärder:

Kopplat till det övergripande arbetet som Livsmedelsverket bedriver för att etablera en god kontrollsed inom den svenska livsmedelskontrollen kommer verket, vad gäller kontroll på slakterier och VHA, att genomföra följande aktiviteter.

- Genomföra en undersökning av vilka förväntningar som finns avseende kommunikation och bemötande hos slakterier och VHA. Vad tycker de och vad efterfrågar de idag?
- Skapa enkla, tydliga och effektiva kommunikationsvägar mellan företagen och Livsmedelsverket (centralt, regionalt, anläggningsnivå) t.ex. när det gäller hur klagomål från företagen ska hanteras.
- Se över nuvarande handläggningsrutiner för branschriktlinjer om slakt och vilthantering, säkerställa att riktlinjer blir kända och accepterade inom kontrollen.
- Genomför aktiviteter för att förbättra kontrollens bemötande och kommunikation med företagen.

Leveranser: Undersökningsrapport med baslinje, rutiner och policys runt kommunikation och klagomål, utbildning för personal inom kontrollen.

Förväntat händelseförlopp: Ökad kunskap om nuläge och behov → lämpliga sätt att kommunicera tas fram → aktiviteter genomförs → företagen upplever reglerna som ändamålsenliga och lätta att följa → förutsättningar för tillväxt.

8 Åtgärder för ökad förmåga att modernisera kontrollen

8.1 Ta initiativ till ett nordiskt forum för dialog om moderniseringsfrågor

En förutsättning för att kontrollen ska kunna bidra till konkurrenskraftiga villkor är att det regelverk som styr och de arbetsmetoder som tillämpas i kontrollen utvecklas i en riktning som bl.a. innebär att Sverige kan dra nytta av ett gott djurhälsoläge och en god djurvälstånd hos såväl lantbrukets djur som bland det hägnade- och frilevande viltet. Det krävs breda samarbeten och samsyn mellan länder, myndigheter, näringsliv och forskning för att utveckla nya riskbaserade metoder för kontroll. Vetenskapliga underlag behöver tas fram som visar att nya alternativa metoder är minst lika ändamålsenliga och effektiva som de befintliga.

Planerade åtgärd:

- Skapa ett forum för dialog mellan nordiska länder, myndigheter, näringsliv och forskning som syftar till att dela kunskap, diskutera tillämpningsfrågor, ta fram förslag på gemensamma målsättningar för modernisering med arbetsmetoder som kan användas inom de nordiska länderna för att utveckla kontroll.

Leverans: Det finns ett nordiskt forum för dialog om modernisering av kontroll.

Förväntat händelseförlopp: Forum för dialog → utbyte av kunskap, möjligheter till samarbeten i moderniseringsfrågor → Livsmedelsverket har ökat förmågan att modernisera kontrollen.

8.2 Innovationsprojekt, kontroll på distans

Kostnaderna för resor i samband med kontroll under 2017 beräknas till 18Mkr. Ett sätt att minska dessa kostnader i framtiden skulle kunna vara att minska den fysiska närvaron av kontrollpersonal i anläggningarna med hjälp av digital bildöverföring. Det behöver då finnas en person på plats vid slakteriet eller VHA som kan förmedla bilder och ljud till den officiella veterinären. Utmaningen är att kunna utbilda extern personal kring tekniken och få tekniken så billig att den är tillämplig även ekonomiskt i den småskaliga slakten. Tekniken för att kunna utföra detta finns redan idag och tillämpas inom bland annat vården och flygledning. Möjligheten att använda tekniken hindras av att reglerna kräver att kontrollpersonalen är fysiskt närvarande på anläggningen vid kontroll. Det finns därför ett behov att ta fram vetenskapliga

underlag som utvärderar om denna teknik är lika ändamålsenlig och effektiv som traditionell kontroll.

Planerade åtgärder:

- Sluta överenskommelse med Institutionen för husdjurens miljö och hälsa (HMH) vid SLU om vetenskaplig studie för att utvärdera tekniken.
- Precisera praktiska och tekniska behov vad gäller bildöverföring för köttbesiktning vid slakt.
- Inventera tekniska lösningar och företag som kan tillhandahålla sådana lösningar.
- Bedöma tillförlitligheten i besiktningen med sådana lösningar.
- Bedöma funktionaliteten hos sådana lösningar.
- Bedöma konsekvenserna av sådana lösningar för livsmedelssäkerhet, smittskydd och djurskydd.

Leveranser: Vetenskaplig och populärvetenskaplig publicering av artiklar om resultat.

Förväntat händelseförlopp: Publicering av resultat → Livsmedelsverket ökar förmågan att driva moderniseringsfrågor, underlag för att driva frågan är tillgänglig för andra nordiska aktörer → frågan om att möjliggöra kontroll på distans drivs på EU nivå → reglerna ändras → ändrade arbetsmetoder för kontroll → reskostnaderna för kontroll minskar → kostnaderna för kontroll minskar.

8.3 Innovationsprojekt, bilddiagnostik inom kontrollen

I den storskaliga slakten skulle bilddiagnostik och automatisering kunna vara en teknik som minskar behovet av kontrollpersonal och som samtidigt ökar kvaliteten i kontrollen. Tekniken bör vara särskilt intressant vid den slakt som genomförs med högt arbetstempo och med okulär kontroll (gris och fjäderfä). Tekniken är utvecklad och används bl.a. inom vården för att ställa diagnoser vid röntgenundersökningar men enligt den undersökning som är gjord inom ramen för denna förstudie så finns det inga exempel på att bilddiagnostik används vid kontroll.

Med bilddiagnostik skulle ett eller flera av nuvarande moment vid besiktning av levande djur, organ och slaktkroppar kunna kompletteras med eller på sikt ersättas av automatiserad bildanalys. En möjlig lösning är att flera fast monterade kameror lärs att läsa av och skilja onormala slaktkroppar eller organ från normala sådana. Med hjälp av sådan utrustning kan besiktningsmoment likriktas och effektiviseras.

Livsmedelsverket planerar att tillsammans med RISE genomföra en förstudie för att undersöka vilka hinder och eventuella möjligheter som finns för att tekniken skulle kunna användas vid kontroll.

Planerade åtgärder:

- Sluta överenskommelse med RISE om förstudie för att undersöka möjligheterna med tekniken.
- Kartlägga nuläge genom att studera forskningslitteratur, regler, kontrollprocessen vid slakt.
- Identifiera moment i kontrollprocessen som skulle kunna automatiseras.
- Identifiera plats i slaktlinjen som är bäst lämpad för att utföra mätning.
- Identifiera lämplig mätutrustning.
- Sammanställa resultat och föreslå hur utvecklingsarbetet bör fortsätta.
- Bedriva fortsatt utvecklingsarbete om förutsättningar finns för att använda tekniken.

Leverans: Förstudierapport och förslag för möjligt arbetet vidare, beroende på resultat

Förväntat händelseförlopp: Förstudie ger ökad kunskap om hinder och möjligheter med tekniken → beslut om att fortsätta utvecklingsarbete om det finns goda möjligheter till minskat behov av bemanning och bättre likriktning av kontrollen → frågan om att möjliggöra att använda tekniken kan drivas inom EU → regler moderniseras → kostnader för kontroll minskar.

9 Utvärdera effekterna av åtgärder

I denna del presenteras en översiktlig beskrivning av hur arbetet med att ta fram utvärderingsmodell bör utformas: metodansatser, planering av upplägg, förväntade resultat och fortsatt arbete med utvärderingsmodellen.

9.1 Genom effektutvärderingen fångas en förändring

Livsmedelsverkets åtgärder för modernisering av- och sänkta kostnader för kontrollen vid slakterier och VHA utvärderas genom en effektutvärdering. Genom effektutvärdering är det möjligt att svara på frågan om huruvida åtgärderna har bidragit till de uppsatta målen, däribland kostnadsbesparingar. För ett rättvisande resultat, ska en förändring/effekt ha inträffat som en direkt följd av den vidtagna åtgärden och så långt som möjligt vara isolerad från andra förklaringsfaktorer.

9.2 Indikatorer speglar situationen före och efter

För att fånga effekter definieras indikatorer som speglar situationen före- och efter åtgärd. Sådana åtgärder som syftar till reducerade kostnader har ibland givna indikatorer, i termer av kostnaden före och efter implementering. Vid förändrad organisation i syfte att sänka kostnader måste dock nollläget infalla först efter implementering. Detta för att fånga kostnadsbilden som en isolerad effekt och utan påverkan från exempelvis bokföringstekniska aspekter. För andra åtgärder som exempelvis bemötande, skapandet av incitament eller förutsättningar för modernisering, kan det istället finnas behov av att mäta upplevda effekter efter att åtgärden har införts. Det gäller framförallt åtgärder som antas ge effekt på målen ”stärkt kommunikation som underlättar för företagen att följa regler” och ”ökad förmåga att driva frågor om modernisering av kontroll på EU nivå”.

Exakt vad som ska utgöra mätpunkter kommer att undersökas närmare i utformningen av verksamhetslogiken (se nedan).

9.3 Verksamhetslogiken beskriver hur ”det hänger ihop”

För att underlätta bedömningen och att relevanta effekter mäts på ”rätt sätt” utarbetas en verksamhetslogik som beskriver ett tänkt händelseförlopp: hur olika åtgärder resulterar i olika handlingar, slutliga effekter och eventuell måluppfyllelse. Genom att kartlägga det tänkta händelseförloppet är det möjligt att identifiera vilka effekter som är möjliga att utvärdera (se ovanstående om isolerad effekt) och vilken målgrupp som berörs.

Utifrån det tänkta händelseförloppet kommer det sannolikt behöva göras ett antal förenklade antaganden. Det är också önskvärt att presentera ungefär när i tid effekterna kommer inträffa, om det förväntas kortsiktiga eller mer långsiktiga effekter.

9.4 Utvärdering för att bedöma måluppfyllelse

Utvärderingen ska ge svar på frågan om åtgärderna har genererat avsedda effekter och bidragit till måluppfyllelse. och i så fall i vilken utsträckning. Redovisningen av utvärderingens resultat kan göras med avseende på de enskilda åtgärderna, efter projektmål och sammantaget. För att illustrera eventuella skillnader i effekter inom målgrupper kan det finnas behov av ytterligare nedbrytning i segment eller typåtgärder. Exempelvis kan det tänkas att det finns skillnader i måluppfyllelse med avseende på stor/småskaliga verksamheter eller olika typåtgärder. I möjligaste mån beskrivs effekter eller måluppfyllelse monetärt. I förekommande fall, exempelvis

med den sammantagna bedömningen, kan det komma att bli aktuellt med mer kvalitativa beskrivningar.

9.5 Fortsatta arbetet med en utvärderingsplan

Under hösten 2018 kommer Livsmedelsverket utarbeta en mer detaljerad plan för utvärderingen.

I planen kommer det specificeras hur respektive åtgärd ska följas upp och utvärderas. Planen kommer att redovisas till regeringen senast i december 2018.

